

Павелко О. В., к.е.н., доцент (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АНАЛІЗУ

У статті досліджено функції та принципи економічного аналізу фінансових результатів у будівництві. Показано відповідність завдань економічного аналізу фінансових результатів та його функцій. Охарактеризовано функції економічного аналізу та ідентифіковано їх із позиції фінансових результатів. Здійснено критичний аналіз думок вчених-аналітиків щодо класифікації принципів економічного аналізу, а також виокремлено п'ять груп принципів економічного аналізу фінансових результатів будівельних підприємств.

Ключові слова: функції економічного аналізу; принципи економічного аналізу; економічний аналіз; методологія економічного аналізу; фінансові результати; мета економічного аналізу; завдання економічного аналізу.

Актуальність теми. Трансформаційні процеси, що нині відбуваються в Україні, чинять вплив на економіку загалом та будівництво, зокрема. Функціонування економіки справедливо потребує ефективного використання наявних ресурсів, нових підходів до їх раціоналізації. Будівництво як вид економічної діяльності, що перебуває в досить тісному зв'язку з іншими галузями національної економіки, може сприяти досягненню стабілізації економіки та її подальшого позитивного зростання. Важлива роль при цьому відводиться фінансовим результатам господарської діяльності будівельних підприємств, у максимізації яких вони неабияк зацікавлені. Проте дане завдання можна розглядати і з позиції макроекономічного аспекту, оскільки збільшення прибутків будівельних підприємств зумовить підвищення дохідної частини бюджету шляхом сплати ними податку на прибуток, що може бути спрямовано на вирішення низки соціальних потреб.

Динаміка чистого прибутку визначається шляхом аналізу значної кількості показників доходів і витрат із урахуванням сплачених сум податку на прибуток підприємств. Результати проведеного аналізу чистого прибутку підприємств різних видів

економічної діяльності вказують на те, що спостерігається зменшення розміру збитку будівельних підприємств у 2012 р., погіршення фінансового результату у 2013-2014 рр. і поліпшення у період 2015-2018 рр. В період 2011-2017 рр. будівництво було збитковим, однак у 2018 р. спостерігається наявність чистого прибутку (4414074,1 млн грн). Порівняно з іншими галузями економіки у 2018 р. значення чистого прибутку у будівництві є незначним, проте частина з них і досі є збитковими (рис. 1).

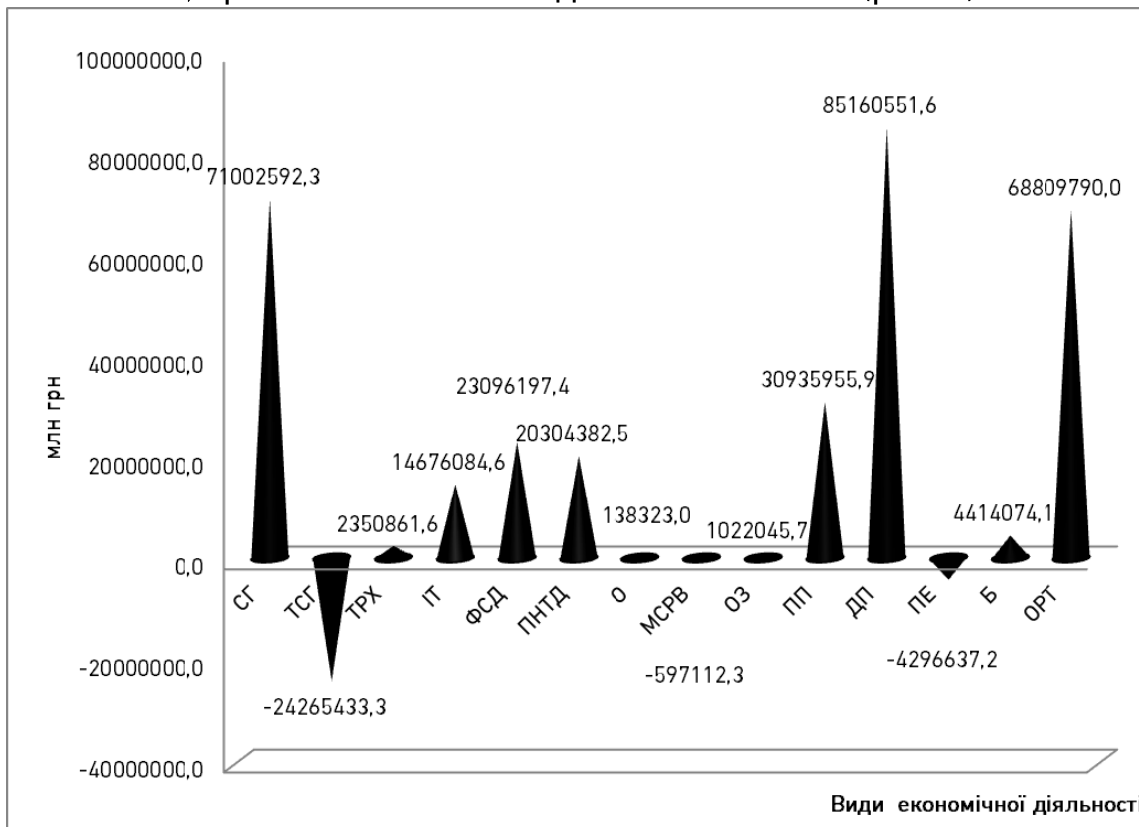

Рис. 1. Чистий прибуток (збиток) підприємств України за видами економічної діяльності у 2018 р.*

Умовні позначення:

- СГ Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство
- ТСГ Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність
- ТРХ Тимчасове розміщення й організація харчування
- ІТ Інформація та телекомунікації
- ФСД Фінансова та страхова діяльність
- ПНТД Професійна, наукова та технічна діяльність
- О Освіта
- МСРВ Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок
- ОЗ Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги
- ПП Переробна промисловість
- ДП Добувна промисловість і розроблення кар'єрів
- ПЕ Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря
- Б Будівництво
- ОРТ Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів.

*Сформовано за даними сайту Державної служби статистики України (звернення 10.11.2019 р.).

Отже, найбільшу величину прибутку у 2018 р. одержали підприємства добувної промисловості розроблення кар'єрів та сільського, лісового і рибного господарства.

Сучасні умови господарювання вимагають від будівельних підприємств не лише вирішувати поточні завдання щодо забезпечення ефективного господарювання, а й здійснювати стратегічне планування, прогнозування, вести маркетингову діяльність тощо. У зв'язку з цим важливого значення набуває якісний та своєчасний аналіз фінансових результатів будівельних підприємств, що сприяє підвищенню рентабельності, інвестиційної привабливості, ефективності діяльності, ділової активності, раціональному витрачання ресурсів, уникненню економічно невиправданих витрат тощо.

Процес пізнання практики господарювання будівельних підприємств з метою прийняття керівництвом ефективних та виважених управлінських рішень, направлених на максимізацію фінансових результатів, враховуючи при цьому причинно-наслідкові зв'язки, які існують між процесами та явищами у будівництві, забезпечується методологічним інструментарієм економічного аналізу, що в умовах сьогодення характеризується стратегічною та інноваційною спрямованістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку, методології економічного аналізу висвітлено в працях сучасних вітчизняних науковців: Г.І. Купалової [1], І.Д. Лазаришиної [2], Є.В. Мниха [3], О.В. Олійник [4], І.М. Парасій-Вергуненко [5], Г.В. Савицької [6], Л.Я. Триньки [7], С.І. Шкарабана [9] та ін. Їх внесок у розвиток аналітичної думки є значним, проте відсутність єдиного комплексного підходу до ідентифікації функцій та принципів економічного аналізу перешкоджає ефективному вирішенню наявних проблем методології економічного аналізу. Дослідження напрацювань вітчизняних науковців свідчить про необхідність перегляду базових положень методології економічного аналізу в сучасних умовах господарювання. Зважаючи на вищевикладене, актуальним нині є комплексне дослідження проблем розвитку та удосконалення методології економічного аналізу господарської діяльності, в тому числі фінансових результатів, зокрема будівельних підприємств.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в ідентифікації функцій та принципів економічного аналізу та їх адаптації до потреб аналітичного забезпечення фінансових результатів будівельних підприємств. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: дослідити сутність

економічного аналізу, розглянути його функції, показати відповідність завдань економічного аналізу фінансових результатів та його функцій, окреслити принципи економічного аналізу та адаптувати їх для потреб фінансових результатів будівельних підприємств.

Викладення основного матеріалу. Методологія економічного аналізу як наука про метод, систему способів і прийомів аналітичної діяльності, має такі структурні елементи, як: предмет, об'єкт, суб'єкт, функції, принципи, метод, які зорієнтовані на розв'язання низки проблем, актуальних для господарюючих суб'єктів. Саме з допомогою економічного аналізу уможлиблюється прийняття управлінських рішень, які ґрунтуються передусім на даних бухгалтерського обліку.

Підтримуючи твердження вітчизняних науковців, що економічний аналіз – це прикладна функціональна наука, що має тісний взаємозв'язок з практикою, вивчає, удосконалює методи отримання та обробки інформації про економічні явища та процеси [4, С. 392]; комплексне дослідження всіх сторін діяльності підприємств, явищ і процесів з використанням відповідних джерел [3, С. 28; 4, С. 4; 5, С. 8]; система спеціальних знань з дослідження організації, структури і стану господарського життя або окремої сфери економічної діяльності процеси [6, С. 54], зазначимо, що саме економічний аналіз та його результати спрямовані на підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів, поліпшення фінансового стану, раціональне використання наявних активів та нарощування прибутковості.

Дослідження завдань економічного аналізу у працях вітчизняних та іноземних науковців [2, С. 122; 8, С. 29-32; 1, С. 64-65; 9, С. 11; 10, С. 31; 11, С. 19] дало змогу виокремити основні, зокрема такі, як: оцінка фактичного стану суб'єкта господарювання та виконання бізнес-планів; виявлення факторів, які спричинили відхилення, та визначення резервів поліпшення якості роботи та наявного стану; розробка та обґрунтування заходів, направлених на усунення виявлених недоліків; забезпечення керівництва суб'єкта господарювання аналітичною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Традиційні схеми аналізу інформації про господарські ситуації у процесах управління все виразніше демонструють свою недосконалість. Це виявляється в таких аспектах: традиційні засоби перероблення інформації стають непридатними при аналізі великих обсягів даних, у зв'язку з цим підприємству очевидна недоцільність

накопичення величезних обсягів даних, пов'язаних з його роботою; процедури використання даних не передбачають урахування нетипових випадків, орієнтації на такі стратегічні категорії, як доцільність, результативність, адекватність рішень у нестандартних ситуаціях. Аналітики підприємств повинні не тільки вивчати інформацію для обґрунтування рекомендацій щодо раціональних рішень, а й відбирати початковий матеріал для проведення системного аналізу економіки підприємства та розв'язувати управлінські проблеми. Все це потребує визначення функцій аналітичного забезпечення управління економічною системою підприємства [12, С. 31] (табл. 1).

Таблиця 1

Функції економічного аналізу у працях науковців

№ з/п	Функції економічного аналізу	І.Д. Лазаришина [2, с.124]	Г.В. Савицька [6, с. 29]	Г.І Купалова [1, с.66]	Л.Я. Тринька [7, с. 28]	В.Т. Доля [13]	Ф.Ф. Бутинець [14]	Є.В. Мних [3]	В.В. Ковальов [15]	І.М. Парасій-Вергуненко [5, с.19]	В. П. Завгородній [16]	Л. А. Лахтіонова, Н. О. Кириченко [17, с. 245]	Я. О. Ізмайлов [18, с. 55]	Загальна кількість повторювань
1.	Діагностична		+		+		+	+	+		+	+	+	8
2.	Захисту												+	1
3.	Інноваційна			+										1
4.	Інформаційно-аналітична			+									+	2
5.	Контрольна (контролююча)	+		+		+				+		+	+	6
6.	Мобілізуюча (конструктивна)			+										1
7.	Науково-пізнавальна												+	1
8.	Науково-дослідницька			+										1
9.	Обґрунтування управлінських рішень					+								1
10.	Оціночна (оцінювальна, оцінююча, оцінна)		+	+	+		+	+	+		+	+	+	9

продовження табл. 1

11.	Оцінювально-діагностична (оціночно-діагностична)	+													2
12.	Планова			+											1
13.	Пректно-інформаційна											+			1
14.	Пропагандистська			+											1
15.	Прогностична									+			+		2
16.	Пошукова	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	11
17.	Регулююча	+													1
18.	Управління												+		1

При цьому найбільшого поширення здобули такі функції, як: пошукова, діагностична, контролююча, оціночна. З нашої точки зору, що стосується фінансових результатів, то доцільно виділяти такі функції їх економічного аналізу:

- науково-дослідницька – виявлення закономірностей розвитку, окреслення динаміки, тенденцій виникнення фінансових результатів на основі глибокого вивчення впливу економічних законів;

- оцінювальна – характеристика фінансових результатів суб'єктів господарювання, формування висновків про їх значення;

- інформаційна – виявлення, вимірювання, накопичення, обробка, систематизація, узагальнення, групування необхідних даних про фінансові результати, виконання інших розрахунків, необхідних для прийняття управлінських рішень;

- контролююча – контроль за виконанням управлінських рішень, які чинять вплив на величину фінансових результатів;

- функція управління – забезпечення аналітичною інформацією відповідних користувачів для прийняття управлінських рішень, пов'язаних зі зростанням фінансових результатів діяльності;

- регулююча – регулювання управлінських рішень, які впливають на розмір фінансових результатів;

- пошукова – виявлення напрямів впливу на підвищення результативності господарювання;

- мобілізуюча (конструктивна) – розробка та обґрунтування заходів щодо використання виявлених резервів поліпшення результатів господарювання;

- інноваційна – сприяння впровадженню сучасних інноваційних технологій, програмних продуктів тощо, здатних максимізувати величину фінансових результатів.

Результати економічного аналізу дають можливість

діагностувати і контролювати тенденції поліпшення кількісних і якісних параметрів господарської діяльності підприємств. Аналітичні розрахунки допомагають активно впливати на економічні процеси суб'єкта господарювання, мобілізуючи потенційні резерви збільшення прибутковості та віддачі від інвестованого капіталу, а також є базою для прийняття економічно обґрунтованих інвестиційно-інноваційних та управлінських рішень. Теоретико-методологічні аспекти економічного аналізу, зокрема функції та завдання, в сучасних умовах господарювання потребують узгодження.

Як справедливо констатує проф. І.Д. Лазаришина, «...існування багатьох підходів до процесу дослідження обумовлює наявність різних за змістом і завданнями напрямків економічного аналізу, які, у свою чергу, дозволяють забезпечити пізнання предмета та об'єктів економічного аналізу» [2, С. 118]. Відтак, ідентифікація сутності та завдань економічного аналізу й окреслення їх зв'язку з елементами методології є пріоритетним. Адаптуючи ідентифіковані в роботі завдання економічного аналізу з позиції фінансових результатів, водночас узгодивши їх із функціями економічного аналізу, виділимо наступні (табл. 2).

Таблиця 2

Відповідність завдань економічного аналізу фінансових результатів та його функцій*

№ з/п	Завдання економічного аналізу фінансових результатів	Функції економічного аналізу								
		Науково-дослідницька	Оцінювальна	Інформаційна	Контролююча	Функція управління	Регулююча	Пошукова	Мобілізуюча	Інноваційна
1.	Своєчасне забезпечення релевантною інформацією керівництва в частині динаміки прибутку (збитку) за визначений період часу			+	+	+		+		
2.	Стратегічна та інноваційна спрямованість результатів аналізу			+				+	+	+
3.	Оцінка виконання плану щодо досягнення певної величини прибутку (валового, операційного, чистого)	+	+	+	+	+				

продовження табл. 2

4.	Аналіз динаміки абсолютних показників фінансових результатів з метою виявлення тенденцій	+	+	+						+	
5.	Визначення впливу факторів на зміну прибутку	+	+								
6.	Виявлення причин наявності збитку		+		+		+	+			
7.	Оцінювання рентабельності роботи підприємства в цілому та в розрізі окремих видів діяльності, проведення факторного аналізу	+	+		+		+				
8.	Аналіз використання прибутку та його розподілу		+		+	+					
9.	Аналіз взаємозв'язку між витратами, доходами та прибутком		+	+							
10.	Ідентифікація резервів подальшої максимізації прибутку						+	+			
11.	Розробка заходів щодо мобілізації резервів						+	+	+	+	

*Сформовано автором

Слід відмітити, що динамічне конкурентне середовище, в якому функціонують господарюючі суб'єкти, обумовлює нові завдання економічного аналізу фінансових результатів. На відміну від актуального кількка десятків років назад завдання з аналізу відхилень фактичного прибутку від планового, нині актуалізується забезпечення релевантною інформацією керівництва в частині динаміки прибутку (збитку) за обумовлений період часу; стратегічна та інноваційна спрямованість результатів аналізу та ін.

Виконання завдань економічного аналізу фінансових результатів підвищить рівень його функціональної якості в загальній системі управління, уможливить прийняття ефективних управлінських рішень через одержання достовірної інформації, діагностику і контроль існуючих тенденцій задля поліпшення кількісних і якісних параметрів господарювання, мобілізацію резервів нарощування прибутковості та ін.

В основі економічного аналізу фінансових результатів лежать принципи аналізу, завдяки дотриманню яких удосконалюється та забезпечується його методологія й прослідковується системність. В сучасних умовах розвитку ринкової економіки суттєво посилюються вимоги до функціональності аналізу фінансових результатів, що впливає на своєчасність та оперативність забезпечення усіх користувачів, передусім керівництва і власників, релевантною

інформацією для прийняття ефективних оперативних та стратегічних рішень щодо оптимізації результативності господарської діяльності.

Якісне аналітичне забезпечення може бути сформовано винятково за умови дотримання принципів економічного аналізу, які виникли внаслідок дослідження економічної сутності, пізнання предмета, об'єкта та завдань економічного аналізу і обумовлюються правилами, прийомами та методиками використання аналітичних процедур, що ідентифікуються зважаючи на інформаційні потреби відповідних користувачів. Дотримання принципів є запорукою проведення якісних і результативних аналітичних досліджень, необхідною умовою розв'язання поставлених завдань та досягнення окреслених тактичних і стратегічних цілей.

Сукупність принципів, на яких базується економічний аналіз, зазнала докорінних змін, що зумовлено зміною форм власності більшістю господарюючих суб'єктів України, запровадженням НП(С)БО, розширенням кола користувачів інформації, сформованої в системі економічного аналізу та ін. У дослідженні, проведеному І.Д. Лазаришиною [2, С. 146-148], виконано рейтингування значимості принципів економічного аналізу (35 од.) залежно від частоти їх виокремлення в наукових джерелах (проаналізовано 11 праць), кожному з яких встановлено відповідну кількість балів (табл. 3).

Таблиця 3

Результати рейтингування принципів економічного аналізу*

Місце в рейтингу	Назва принципів
1	Комплексність
2	Системність
3	Об'єктивність
4	Конкретність, дієвість, своєчасність, оперативність
5	Науковий підхід
6	Економічність, демократичність, доречність, доцільність, достовірність, документальна обґрунтованість, періодичність (циклічність), всебічність (репрезентативність), порівняльність, адекватність тлумачення, зрозумілість
7	Динамічність, розвиток, цілісність, субординація, випереджуюче відображення, адаптивність, паралелізм, ритмічність, перспективність, безперервність, прямо точність, пропорційність, державність, масовість, регулярність, соціально-економічний підхід, детермінізм, ступінь виконання плану, основна ланка, єдність, цінність, доступність, неперервне поновлення, адитивність.

*Сформовано автором за даними: [2, С. 146-148].

Відтак, найчастіше науковцями ідентифікуються такі принципи економічного аналізу, як комплексність, системність, об'єктивність, оперативність, своєчасність, конкретність та дієвість. В дослідженні: [19], де виконано критичний аналіз 35 літературних джерел на предмет ідентифікації принципів економічного аналізу, зроблено висновок, що не всі вчені-аналітики акцентують увагу на принципах економічного аналізу, водночас щодо їх чіткого визначення не існує однастайності. При цьому встановлено 16 принципів, притаманних економічному аналізу, і з'ясовано, що частота їх вживання не однакова, а найчастіше в науковій літературі зустрічається комплексність, оперативність (своєчасність) та об'єктивність, другими за частотою наведення є системність і дієвість, третім – принцип науковості.

Що стосується класифікації принципів економічного аналізу, то І.Д. Лазаришиною запропоновано виділяти принципи професійної етики, методологічні, організаційні та правові [2, С.148-155]. Натомість Т. Герасименко виокремлює філософські, методологічні та організаційні принципи, при цьому автор переконана, що принципи професійної етики є складовими організаційних, а виокремлення правових є недоцільним [20, С. 63]. Оскільки принципи професійної етики обумовлюють правила поведінки суб'єктів аналізу, а не визначають склад, об'єднання чи співвідношення елементів системи для реалізації поставленої мети з використанням певних правил і процедур, вважаємо обґрунтованим їх ідентифікацію в окрему групу. Доцільною буде належність до цієї групи також принципу нейтральності, на існуванні якого наголошено у праці: [19].

Правові принципи економічного аналізу також заслуговують на існування так, як при здійсненні економічного аналізу дотримання інституціонального підходу є беззаперечним, що підтверджується наявністю численної кількості нормативно-правових документів, якими регламентовано методику аналізу. При цьому окреслення можливих сценаріїв розвитку подій, запропонованих в результаті виконаних аналітичних процедур, передбачає необхідність перевірки їх узгодженості з чинними нормами законодавства.

Принципи економічного аналізу фінансових результатів пропонуємо виокремлювати у розрізі таких груп (рисунок).

Рисунок. Принципи економічного аналізу фінансових результатів*

*Сформовано автором

Охарактеризуємо по кілька принципів із кожної представлені групи. У складі методологічних принципів виділяється *принцип наукового підходу*, що забезпечується на практиці використанням елементів методу, прийомів, організації економічного аналізу.

Іншим системоутворюючим методологічним принципом економічного аналізу є *принцип забезпечення оптимальних рішень*. Це і вибір збалансованої комбінації етичних, правових, методологічних, організаційних принципів економічного аналізу, й оптимізація переліку окремих принципів у межах вищенаведених груп відповідно до потреб суб'єкта господарювання або інших зацікавлених осіб, і відбір методик економічного аналізу, що у найбільшій мірі відповідають критерію оптимальності [2].

Принцип комплексності – потребує охоплення всіх ланок і всіх аспектів діяльності й детального вивчення причинних залежностей в управлінні ресурсами будівельних підприємств, зокрема.

Конкретність вимагає того, щоб економічний аналіз фінансових результатів ґрунтувався не на абстрактних, абстрагованих, відособлених, далеких від дійсності даних, а на конкретних, реально існуючих, достатньо точних показниках доходів, витрат, прибутку (збитку), що мають матеріальну основу і повинні бути кількісно виражені. Конкретність у поєднанні з цілеспрямованістю аналізу забезпечить умови для одержання точних результатів дослідження з найменшими витратами часу і коштів при цьому.

Принцип випереджаючого відображення є певною мірою специфічним, характерним саме для економічного аналізу. Випереджає, прогнозне або планове ситуаційне відображення господарських явищ, процесів, відносин щодо них, діяльності в цілому дозволяє керівному персоналу підприємства завчасно встановити ті порогові значення та позитивну динаміку, досягненням і дотриманням яких забезпечується оптимальне співвідношення стратегічних та тактичних завдань, конкурентоспроможність та фінансова стійкість підприємства. Дія цього принципу є основою існування пошукової функції [2].

Принцип узгодженості в економічному аналізі означає, з одного боку, необхідність взаємопов'язаного та взаємообумовленого використання інших принципів економічного аналізу, а з іншого боку – взаємодію підсистеми економічного аналізу з підсистемами бухгалтерського обліку, контролю, організації, планування, регулювання системи управління в цілому.

Безпосередньо з дією цього принципу пов'язаний *принцип суттєвості* як принцип обмеженої раціональності. У зв'язку зі зростанням уваги науковців до можливостей оптимізації процесу прийняття управлінських рішень, виникла необхідність забезпечення оптимізації на кожному з його етапів. Менеджеру потрібна, по-перше, не вся економічна інформація про об'єкт дослідження, а тільки найважливіша для прийняття рішення, по-друге – її використання знизить рівень невизначеності щодо причин і наслідків господарського явища чи процесу, забезпечить роботу менеджера із сильними сигналами стійкої економічної системи з позитивною динамікою, та зі слабкими сигналами нестабільної економічної системи з динамікою, що характеризується ентропією.

Застосування в економічному аналізі принципу *адаптивності* забезпечує гнучкість методики, здатність охопити максимально

можливе число причин, наслідків аналітичними прийомами і методами. Адаптивність також означає готовність аналітика врахувати нові умови, чинники, які виникають у господарській діяльності підприємства, у його відносинах із зовнішнім середовищем у зв'язку з проявами невизначеності, застосуванням нетрадиційних комбінацій прийомів економічного аналізу.

У складі **принципів професійної етики** виділяється такий принцип, як *об'єктивності* – дослідження ресурсовикористання передбачається на основі достовірної, перевіреної інформації, що реально відображає дійсність. Висновки аналізу необхідно обґрунтовувати точними аналітичними розрахунками.

Принцип нейтральності, полягає в тому, що аналітик повинен об'єктивно і неупереджено вивчати та оцінювати наявні факти, оскільки перекручення інформації або несвідоме бажання презентувати її в певному ракурсі на етапі первісної обробки призводить до серйозних наслідків. Історії банкрутств в більшості великих компаній Заходу в своєму початку містять порушення принципу нейтральності.

Забезпечення умов економічної безпеки підприємств зумовлює необхідність дотримання принципу *конфіденційності*, адже аналітик не може розголошувати довіреної йому інформації, чи розповсюджувати без відома власника результати проведеного аналізу.

У складі **організаційних принципів** виокремлюється принцип ефективності – обсяг аналітичних робіт та витрати на їх здійснення повинні бути порівнюваними з економічним ефектом, який буде досягнуто з їх допомогою. В разі ретроспективного аналізу порівнюються витрати з виявленими резервами, оперативного – зі скороченням втрат і запобіганням нераціонального використання ресурсів, перспективного – із запобіганням неефективних інвестицій.

Своєчасності – аналіз повинен передувати прийняттю управлінських рішень в конкретних ситуаціях, щоб забезпечити їх інформацією. Тому необхідно здійснювати його оперативно, у встановлені терміни.

Принцип оперативності – уміння швидко й чітко здійснювати аналіз, вчасно виявляти причини відхилень від цільових показників аналізу ефективності використання виробничих ресурсів й приймати необхідні коригувальні заходи для усунення недоліків.

Принцип дієвості – необхідність активного впливу аналізу ресурсоефективності на досягнення виробничих цілей, своєчасне виявлення перевитрат, прорахунків у роботі, вивчення шляхів.

Правові принципи економічного аналізу, зокрема принцип інституціонального підходу полягає в наявності численної кількості нормативно-правових документів, якими регламентовано методику аналізу. При цьому окреслення можливих сценаріїв розвитку подій, запропонованих в результаті виконаних аналітичних процедур, передбачає необхідність перевірки їх узгодженості з чинними нормами законодавства, наприклад наказом Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» від 19.01.2006 № 14 (зі змінами та доповненнями).

Що стосується **філософських принципів економічного аналізу**, доцільно відмітити, що принцип розвитку передбачає дослідження фінансових результатів і проведення їх аналізу, зважаючи на загальну об'єктивну зумовленість явищ природи, суспільства та людської психіки, зокрема волі, внаслідок причинності, тобто такого зв'язку явищ, за якого одне явище (причина) за певних умов породжує інше (дію).

Принцип системності – потребує розгляду процесу споживання ресурсів як динамічної системи, що складається з низки елементів, певним чином пов'язаних між собою та із зовнішнім середовищем. Принцип системності унеможлиблює формування висновків виключно на підставі окремо взятих фактів без урахування існуючих взаємозв'язків. Значення системності в економічному аналізі значно зросло у зв'язку з поступовою переорієнтацією суб'єктів господарювання на забезпечення потреб стратегічного управління, необхідністю узгодження довго-, середньо- та короткотермінових цілей і завдань із застосуванням методологічного апарату економічного аналізу [2].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Необхідність удосконалення методології економічного аналізу безпосередньо пов'язана зі зростанням ступеня задоволення суспільних, колективних та індивідуальних потреб відповідних користувачів (власників, інвесторів, акціонерів, замовників, підрядників та ін.) в економічній інформації шляхом пізнання сторін, властивостей та відносин між об'єктами економічного аналізу.

Окреслені в дослідженні функції аналітичного забезпечення управління економічною системою підприємства безпосередньо залежать від соціально-економічного устрою та рівня економічного розвитку країни, а особливо умов, у яких функціонує будівельне підприємство, варіюються залежно від рівня економічного аналізу:

на макрорівні економічний аналіз тісно інтегрується зі статистикою; на мікрорівні реалізується як економічний аналіз діяльності підприємства. Встановлено відповідність завдань економічного аналізу фінансових результатів та його функцій. Сформовано 5 груп принципів економічного аналізу фінансових результатів, які є інформаційними описами потреб конкретних споживачів (зацікавлених сторін) і підпорядковуються теорії мотивації А. Маслоу. Виконане дослідження вказує на те, що у зв'язку з реформуванням форм власності, переходом до ринкових відносин виникає необхідність перегляду методологічної бази економічного аналізу, максимальної його спрямованості на забезпечення потреб різних груп користувачів. Подальші дослідження будуть спрямовані на окреслення інших складових методології економічного аналізу з позиції фінансових результатів.

1. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу : навч. пос. К. : Знання, 2008. 639 с.
2. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика : монографія. Рівне : НУВГП, 2005. 369 с.
3. Мних Є. В. Буряк П. Ю. Економічний аналіз на промислових підприємствах: навч. посіб. Львів : Світ, 1998. 208 с.
4. Олійник О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2008. 653 с.
5. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності : підручник / за ред. Л. М. Кіндрацької. К. : КНЕУ, 2016. 629 с.
6. Савицкая Г. В. Теория анализа хозяйственной деятельности : учеб. пособие. М. : ИНФРА-М, 2007. 288 с.
7. Тринька Л. Я., Липчанська О. В. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. К. : Алерта, 2013. 568 с.
8. Каракоз И. И. Самборский В. И. Теория экономического анализа : учеб. пособие. К. : Вища школа, 1989. 254 с.
9. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств / за ред. С. І. Шкарабана. Тернопіль : ТАНГ, 1999. 405 с.
10. Теория анализа хозяйственной деятельности : учебник / В. В. Осмоловский и др. Мн. : Новое знание, 2001. 318 с.
11. Івахненко В. М., Горбаток М. І. Львовчкін В. С. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. К. : КНЕУ, 1999. 176 с.
12. Калабухова С. Функції аналітичного забезпечення управління економічною системою підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Вип. 10. Част. 1. С. 31–35.
13. Доля В. Т. Економічний аналіз: теорія практичні методики : навч. посіб. К. : Кондор, 2003. 208 с.
14. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2003. 680 с.
15. Ковалев В. В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. М. : Финансы и статистика, 2000. 512 с.
16. Завгородній В. П., Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу. К. : КНЕУ, 2000. 258 с.
17. Лахтіонова Л. А., Кириченко Н. О. Функції економічного аналізу на макрорівні. *Фінанси, облік і аудит* : зб. наук. праць. КНЕУ, 2008. Вип. 11. С. 245–250.
18. Ізмайлов Я. О. Функції економічного аналізу в умовах

інвестиційно-інноваційного розвитку економіки. *Економічний аналіз*. 2016. Том 24. № 2. С. 50–58. **19.** Організація та методика економічного аналізу: навч. посіб. / Бойко Л. О., Волчек Р. М. та ін. Одеса, ОДЕУ. 2010. 351 с. **20.** Герасименко Т. Теоретико-методологічні проблеми розвитку економічного аналізу у контексті зміни його парадигми. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*: міжнар. зб. наук. пр. 2016. Вип. 3. С. 58–68.

REFERENCES:

1. Kupalova H. I. *Teoriia ekonomichnoho analizu*: navch. pos. K.: Znannia, 2008. 639 s.
2. Lazaryshyna I. D. *Ekonomichnyi analiz v Ukraini: istoriia, metodolohiia, praktyka*: monohrafiia. Rivne: NUVHP, 2005. 369 s.
3. Mnykh Ye. V. Buriak P. Yu. *Ekonomichnyi analiz na promyslovykh pidpriemstvakh*: navch. posib. Lviv: Svit, 1998. 208 s.
4. Oliinyk O. V. *Rozvytok ekonomichnoho analizu v umovakh instytuttsiinykh zmin*: monohrafiia. Zhytomyr: ZhDTU, 2008. 653 s.
5. Parasi-Verhunencko I. M. *Analiz hospodarskoi diialnosti*: pidruchnyk / za red. L. M. Kindratskoi. K.: KNEU, 2016. 629 s.
6. Savitskaia H. V. *Teoriia analiza khoziaistvennoi deiatelnosti*: ucheb. posobie. M.: INFRA-M, 2007. 288 s.
7. Trynka L. Ya., Lypchanska O. V. *Ekonomichnyi analiz*: navch.-metod. posib. K.: Alerta, 2013. 568 s.
8. Karakoz I. I. Samborskii V. I. *Teoriia ekonomicheskoho analiza*: ucheb. posobyie. K.: Vyshcha shkola, 1989. 254 s.
9. *Ekonomichnyi analiz diialnosti promyslovykh pidpriemstv* / za red. S. I. Shkarabana. Ternopil: TANH, 1999. 405 s.
10. *Teoriia analiza khoziaistvennoi deiatelnosti*: uchebnyk / V. V. Osmolovskii i dr. Mn.: Novoe znanie, 2001. 318 s.
11. Ivakhnenko V. M., Horbatok M. I. Lovochkin V. S. *Ekonomichnyi analiz*: navch.-metod. posib. K.: KNEU, 1999. 176 s.
12. Kalabukhova S. *Funktsii analitychnoho zabezpechennia upravlinnia ekonomichnoiu systemoiu pidpriemstva*. *Ekonomichnyi analiz*. 2012. Vyp. 10. Chast. 1. S. 31–35.
13. Dolia V. T. *Ekonomichnyi analiz: teoriia praktychni metodyky*: navch. posib. K.: Kondor, 2003. 208 s.
14. *Ekonomichnyi analiz*: navch. posib. / za red. F. F. Butyntsia. Zhytomyr: PP «Ruta», 2003. 680 s.
15. Kovalev V. V. *Finansovi analiz: Upravlenie kapitalom. Vychor investitsii. Analiz otchetnosti*. M.: Finansy i statistika, 2000. 512 s.
16. Zavhorodnii V. P., Sopko V. V. *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku, ekonomichnoho kontroliu ta analizu*. K.: KNEU, 2000. 258 s.
17. Lakhtionova L. A., Kyrychenko N. O. *Funktsii ekonomichnoho analizu na makrorivni*. *Finansy, oblik i audyt*: zb. nauk. prats. KNEU, 2008. Vyp. 11. S. 245–250.
18. Izmailov Ya. O. *Funktsii ekonomichnoho analizu v umovakh investytsiino-innovatsiinoho rozvytku ekonomiky*. *Ekonomichnyi analiz*. 2016. Tom 24. № 2. S. 50–58.
19. *Orhanizatsiia ta metodyka ekonomichnoho analizu*: navch. posib. / Boiko L. O., Volchek R. M. ta in. Odessa, ODEU. 2010. 351 s.
20. Herasymenko T. *Teoretyko-metodolohichni problemy rozvytku ekonomichnoho analizu u konteksti zminy yoho paradyhmy*. *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*: mizhnar. zb. nauk. pr. 2016. Vyp. 3. S. 58–68.

**Pavelko O. V., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor
(National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)**

FUNCTIONS AND PRINCIPLES OF CONSTRUCTION ENTERPRISES FINANCIAL RESULTS ECONOMIC ANALYSIS AS TOOLS FOR QUALITY ANALYSIS

The functions and principles of economic analysis of financial results in construction are explored in the article. The relevance of the study is substantiated. The amount of net profit (loss) of Ukrainian enterprises by type of economic activity in 2018 is analyzed. Compared to other sectors of the economy in 2018, the value of net profit in construction is negligible, but some of them are still unprofitable. The results of the analysis showed that there is a decrease in the amount of damage to construction enterprises in 2012, deterioration of the financial result in 2013-2014 and improvement in the period 2015-2018.

The tasks of economic analysis are investigated and the main ones are distinguished. The functions of economic analysis in the writings of scientists are explored. The most widely used features are identified. The list of functions of financial results economic analysis in construction is formed and characterized.

It is proposed to distinguish such functions of financial results economic analysis as: research function; evaluation function; informational function; controlling function; control function; search engine function; mobilizing (constructive) function; innovative function. The correspondence of tasks of financial results economic analysis and its functions is shown.

It has been found out that the economic analysis of financial results is based on the principles of analysis, by which its methodology and the systematic nature are followed. The research of national scientists is described, where the importance of economic analysis principles is evaluated.

A critical analysis of the opinions of analysts on the classification of the principles of economic analysis was carried out, as well as five groups of principles of financial results economic analysis of construction enterprises were distinguished. The following groups of principles are distinguished: organizational principles, methodological principles, legal principles, principles of professional ethics, philosophical principles. The characteristics of some of the principles of financial results economic analysis are presented.

Keywords: functions of economic analysis; principles of economic analysis; economic analysis; methodology of economic analysis; financial results; the purpose of economic analysis; tasks of economic analysis.

Павелко О. В., к.э.н., доцент
(Национальный университет водного хозяйства
и природопользования, г. Ровно)

ФУНКЦИИ И ПРИНЦИПЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ СТРОИТЕЛЬНЫХ КОМПАНИЙ КАК ИНСТРУМЕНТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА АНАЛИЗА

В статье исследованы функции и принципы экономического анализа финансовых результатов в строительстве. Показано соответствие задач экономического анализа финансовых результатов и их функций. Охарактеризованы функции экономического анализа и идентифицировано их с позиции финансовых результатов. Осуществлен критический анализ мнений ученых-аналитиков по классификации принципов экономического анализа, а также выделены пять групп принципов экономического анализа финансовых результатов строительных предприятий.

Ключевые слова: функции экономического анализа; принципы экономического анализа; экономический анализ; методология экономического анализа; финансовые результаты; цель экономического анализа; задачи экономического анализа.
